

Samfundsfag - i en (ny) central placering

På vej mod en projektstyret skole
- hvad har vi gjort og foreløbigt erfaret?

af Helle Feddersen

For to år siden traf lærergruppen en stor beslutning om at iværksætte et stort fælles udviklingsarbejde: *På vej mod en projektstyret skole*. Strukturen ændrede sig undervejs i forløbet. For at dygtiggøre eleverne til projektarbejdets mange varianter, besluttede vi at arbejde med fordybelsesperioder (to – fire ugers varighed), hvor eleverne arbejdede på tværs af de tre klassetrin om et overordnet emne. Emnerne var valgt inden for de klassiske fagområder.

Det følgende år valgte vi at ændre strukturen til tre temaperioder (to – fire ugers varighed), hvor eleverne arbejdede med et tværfagligt tema, stadig på tværs af de tre klassetrin.

Disse to års strukturændringer har givet samfundsfag/den internationale dimension en ny central placering. Det har været spændende at arbejde med et koncentreret fokus på samfundsfag og at se de nye muligheder, det tværfaglige samarbejde har kunnet give.

De nærmere refleksioner og beskrivelse tager udgangspunkt i temaperioderne i udviklingsarbejdets andet år..

Opstilling af læringsmål i de tre temaperioder

I planlægningen af de tre temaforløb fastlagde lærerteamet knyttet til temaområdet *Mennesket og samfundet*, indhold og overskrifter for de tre forskellige forløb.

1. Danmark i førertrøjen
2. Hvad truer det trykke liv?
3. Hvor går grænsen?

Danmark i førertrøjen havde til formål dels at bevidstgøre eleverne om dansk kultur dels at lære dem om EU's opbygning og den kommende udvidelse.

I denne første temaperiode ønskede vi naturligvis, at eleverne skulle have medindflydelse på, hvilke områder vi skulle arbejde med. Eleverne blev bedt

om at komme med spørgsmål og problemstillinger, de ønskede at arbejde med og få en større indsigt i. Denne brainstorm med elever var en vigtig inspirationsfase for lærerne og blev til en del af periodens læringsmål.

Vi valgte en gennemgående måde at strukturere arbejdet i temaperioden på. Denne startede med en:

- inspirations- og vidensdel
- en projektdel- hvor eleverne fordybede sig i et område
- en produktionsdel med fremlæggelse som afslutning på forløbet.

Erfaringer fra det første tema viste, at det er vigtigt at tydeliggøre lærergruppens indstilling til fællesregler for diskussioner og selve ånden i samværet. Det viste sig vigtigt at skabe regler for samværet i den nye temagrube af elever og ligeledes vigtigt at bruge tid på teambuilding. Disse regler kunne fx være for fremlæggelse i en stor gruppe og for hvordan de andre elever giver respons.

I første tema havde vi valgt en produktionsdel, som var meget klar og afgrænset. Her skulle eleverne arbejde med et selvvalgt område, og vi valgte, at produktet skulle være en kampagne. Nogle elever valgte at stå meget tidligt op for at dele deres EU-foldere ud til alle passagerer i de tidlige morgentog. Det var meget engagerende for elever såvel som lærere at se elevernes kreativitet i valg af kampagne. Handleperspektivet var vigtigt. Eleverne fik på denne måde umiddelbar respons fra de mennesker, de gerne ville i kontakt med.

I temaet **Hvad truer det trygge liv?** var det faglige indhold at arbejde med faktorer, der truer det trygge liv. Det kunne fx være forurening, terror eller krig.

Vi ønskede at gøre målene for arbejdet mere klare, målbare og veldefinerede. Inden temaperioden opstillede lærergruppen klare læringsmål for

- de konkrete fag, som indgik i temaet f.ex samfundsfag, dansk og N-fag
- for metode
- de sociale mål.

Dette for at skabe større klarhed for såvel elever som lærere. Vi oplevede, at der, hvor lærerne så klarheden, havde eleverne svært ved at se mål og læring. I planlægningen så lærerne en klar progression i viden og i de elementer, eleverne skulle forholde sig til. Men eleverne oplevede, at nogle af områderne lappede over hinanden. At indlæggene om indvandrere, tvangsægteskaber og terror havde sammenfaldende områder.

I produktionsdelen var der også klare rammer. Eleverne skulle både producere en t-shirt med udgangspunkt i det tema, de havde valgt at arbejde med. Og afslutningsvis skulle de fremlægge enten et stykke drama eller en udstilling, som anskueliggjorde emnet. Udstillingen måtte højst fylde 1 m³.

I den sidste temaperiode - **Hvor går grænsen?** - skulle eleverne arbejde med en etisk problemstilling.

Via artikler blev eleverne introduceret til forskellige problemstillinger og de skulle derefter bearbejde dem enten med et mundtligt – en tale eller et skriftligt produkt.

Vurderingskriterierne var tydeliggjorte, og eleverne skulle derefter give hinanden mundtlig respons på produkterne.

Teamet afprøvede forskellige evalueringsformer, f ex som en evaluerende samtale eller i form af skemaer. Både lærere og elever følte størst succes med evalueringen, hvor målene for læringsudbyttet var beskrevet klart inden perioden. Vi ønsker stadig at udvikle og udvide vores evalueringsformer for at blive endnu dygtigere.

Hvad lærte vi?

Hvordan synliggør vi læringen for eleverne?

Trods vores grundige opstilling af mål for selve arbejdet og læringen oplevede vi, at eleverne ikke havde klart overblik over, hvad de lærte? Eleverne havde svært ved at se, HVAD de havde lært.

I mange situationer skulle eleverne forholde sig til informationer og diskutere disse i mindre grupper. Hvordan ser eleverne, at de bliver dygtigere til at argumentere for egne holdninger i diskussionerne?

Lærerne har kunnet se, at det at arbejde med samfundsfag har en afsmittende effekt på eleverne.

Eleverne var tydeligvis meget optaget af de internationale konflikter. På denne måde opnåede eleverne i flere tilfælde en større indsigt i og forståelse af internationale sammenhænge. Vi aflæser dette som en effekt af samfundsfags mere centrale placering i en projektstyret skole.

Vigtigheden af, at eleverne kender målet for undervisningen, kan ikke undervurderes. Eleverne skal kunne se udbyttet af at arbejde med de forskellige elementer fx researchfasen, orientering mod ny litteratur eller kontakt til ressourcepersoner med kendskab til netop det emne. Eleverne skal opleve en styrkelse af egen lyst og evne til at deltage i diskussioner og kendskab til argumentationsteknik for derved at kunne fremlægge konklusioner for resten af elevgruppen.

Eleverne skal kunne se progressionen i først at kende lidt til et emne og senere at få større viden og kendskab til emnet på et helt andet niveau.

Når en elev i sin evaluering udtrykker *”Vi sidder for meget og snakker”* viser det, at eleven ikke kan se læringen, den nye viden og indsigt.

I vores planlægning medtænker vi, at eleverne skal have en ny og større indsigt og derefter kunne bruge den i diskussioner og kunne argumentere for deres stilling.

Centrale færdigheder, som udvikles i samfundsfag er:

- at analysere, fortolke og vurdere
- at iagttage, diskutere og vurdere tolkninger
- at forholde sig kritisk

Der ligger et stort arbejde for lærere i at synliggøre, hvordan denne læring og progression opøves. Så eleverne selv kan følge, hvordan kompetencen udvikles.

En af vores erfaringer med at samfundsfag har været centralt placeret, er, at handlingsperspektivet er meget vigtigt. Det lykkedes, og vi kunne se, hvordan handlingsperspektivet virkelig aktiverede eleverne og gav dem mod på at engagere sig i politisk arbejde uden for skolen.